

Vastaus valtuustoaloitteeseen suunnitelman laatimiseksi Kymenlaakson lapsiperheköyhyyden torjumiseksi

9220/00.05.00/2025

Kaupunginvaltuusto 17.02.2025 § 11

Puheenjohtaja Paula Werning esitteli valtuutettujen Jenni Aikion, Sari Hyytiäisen, Iida Pilli-Sihvolan, Kaisa Spiesin, Sanna Jacksenin, Camilla Relanderin, Kirsi Kekin, Henna Hovin, Manu Huuhilon, Heikki Kuutin, Sanna Tähtisen, Sari Melkon, Raimo Laineen, Janne Wallin, Miia Wittingin ja Paula Werningin jättämän seuraavan valtuustoaloitteen:

”Lapsiperheköyhyys estää tai haittaa lapsen oikeuksien toteutumista. UNICEFin mukaan lapsuudessa koetulla köyhyydellä on monia negatiivisia vaikutuksia lasten hyvinvointiin. Vaikutukset näkyvät esimerkiksi mielenterveysongelmina, heikompana elämäntyytyväisyytenä ja osattomuuden kokemuksina, jotka voivat seurata aikuisuuteen asti.

Lapsiperheköyhyyden taustalla on monia syitä. Itlan mukaan yksi rakenteellisista syistä on elinkustannusten nousu. Elinkustannukset, kuten ruoan hinta, ovat nousseet huomattavasti viime aikoina.

Hallituksen lapsiperheisiin vaikuttavat leikkaukset heikentävät myös kouvolaisten vähävaraisten perheiden asemaa, viimeisimpänä esimerkkinä asumistuen leikkaukset.

Kansallinen lapsistrategia velvoittaa vähentämään lapsiperheköyhyyttä määrätietoisin toimin läpi yhteiskunnan. Tämä tarkoittaa myös kuntia. Kuntatasolla on monia mahdollisuuksia vaikuttaa arjen kustannuksiin, esimerkiksi tarjoamalla maksuttomia harrastuksia, varhaiskasvatusta sekä tukemalla pitkäjänteisesti paikallisia lapsiperheiden hyväksi toimivia järjestöjä. Järjestöt voivat tarjota lapsille iloa ja kokemuksia, joita perheellä ei muuten olisi mahdollisuutta lapselle tarjota.

Jotta lapsiperheköyhyyttä voitaisi tehokkaasti torjua, tarvitaan suunnitelmallista ja monialaista työtä. Maakunnallisella suunnitelmalla voitaisiin lisätä ymmärrystä lapsiperheköyhyydestä, tunnistaa paremmin köyhyyden vaikutuksia ja lieventää niitä, luoda uusia toimintatapoja sekä lisätä tietoon perustuvaa päätöksentekoa sekä johtamista.

Me allekirjoittaneet esitämme, että Kouvolan kaupunki ja Kymenlaakson muut kunnat, Kymenlaakson hyvinvointialue sekä paikalliset vähävaraisten perheiden kanssa työtä tekevät järjestöt laativat yhteistyössä suunnitelman lapsiperheköyhyyden torjunnaksi.”

Kaupunginvaltuuston päätös:

Kaupunginvaltuusto päätti lähettää aloitteen kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

Kasvatus- ja opetuslautakunta 19.08.2025 § 72

Valmistelija: varhaiskasvatuspäällikkö Tiina Kirvesniemi, puh. 020 615 7224, tiina.kirvesniemi(at)kouvola.fi

Valtuustoaloitteen keskeinen sisältö ja sen sisältämä esitys toimenpiteiksi

Kaupunginvaltuuston kokouksessa 17.02.2025 § 11 Puheenjohtaja Paula Werning esitteli valtuutettujen Jenni Aikion, Sari Hyytiäisen, Iida Pilli-Sihvolan, Kaisa Spiesin, Sanna Jacksenin, Camilla Relanderin, Kirsi Kekin, Henna Hovin, Manu Huuhilon, Heikki Kuutin, Sanna Tähtisen, Sari Melkon, Raimo Laineen, Janne Wallin, Miia Wittingin ja Paula Werningin jättämän seuraavan valtuustoaloitteen: allekirjoittaneet esittävät, että Kouvolan kaupunki ja Kymenlaakson muut kunnat, Kymenlaakson hyvinvointialue sekä paikalliset vähävaraisten perheiden kanssa työtä tekevät järjestöt laativat yhteistyössä suunnitelman lapsiperheköyhyyden torjunnaksi.

Tausta

Lapsiperheköyhyys on arkea monissa perheissä myös Kouvolaissa. Lapsuuden perheessä koettu taloudellinen niukkuus on riski hyvinvoinnille, ja sillä on tutkimusten mukaan kauaskantoisia vaikutuksia. Pienituloisia ovat henkilöt, joiden kotitalouden käytettävissä olevat rahatulot kulutusyksikköä kohti (ns. ekvivalentti rahatulo) ovat pienemmät kuin 60 prosenttia kaikkien kotitalouksien ekvivalenttien käytettävissä olevien rahatulojen mediaanitulosta. Tämän tulorajan alapuolelle jäävien osuutta väestöstä kutsutaan pienituloisuusasteeksi. Pienituloisuuden euromääräinen raja vaihtelee vuosittain. Määritelmä perustuu Euroopan unionin tilastolaitoksen Eurostatin suosituksiin.

Kouvolaissa asuntoväestön pienituloisuusaste on ollut vuosina 2014–2023 13,6–14,7 välillä ollen viimeisimmässä mittauksessa 14,5. Tämä on koko maahan nähden korkeampi, mutta alhaisempi kuin Kotkassa ja Lappeenrannassa. Asuntoväestöön kuuluvien lasten pienituloisuusaste oli Kouvolaissa vuonna 2023 13,2, mikä on korkeampi kuin koko maassa keskimäärin. Kotkassa lukema oli 16,0.

Avoimia työpaikkoja oli vuonna 2024 vuosikeskiarvoisesti kuukautta kohden 411. Luku oli vuonna 2023 649, vuonna 2022 luku oli 936 ja vuonna 2021 luku oli 887. Avoimien työpaikkojen määrä on siis laskenut

Kouvolan työllisyysalueella suuresti. Tammikuussa työttömiä työnhakijoita Kouvolan työllisyysalueella vuonna 2024 oli 3751, kun se joulukuussa 2024 oli 4270. Suhdanne on vaikea. Suurimmat työttömien ja lomautettujen ryhmät löytyvät palvelut ja myyntityöntekijöistä sekä rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöistä.

Kaupungin palveluiden, hyvinvointialueen sekä verkostojen yhteistyön rooli ennaltaehkäisevässä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä lisäävässä toiminnassa on merkittävä. Nämä mahdollistavat mm. ilmaisia/ edullisia harrastusmahdollisuuksia, tapahtumia sekä vertaistukea eri elämäntilanteissa. Kuntalaisten osallisuutta mahdollistavat maksuttomat yhteisötilat ja kuntalaisdemokratiaa tukeva aluetoimikuntatyö.

Hyvinvointikysely kuntalaisille 2024

Marras- joulukuussa 2024 kaikille kuntalaisille avoinna olleeseen kyselyyn saatiin 990 vastausta. Vajaa puolet vastaajista kertoi voineensa viime vuonna hyvin tai erittäin hyvin. Huonosti voivia oli hieman enemmän kuin edellisinä vuosina. Vuosittain vaihtuva tema oli viime vuonna köyhyys.

Itsensä köyhäksi kokevia vastaajista oli 30 % ja tulevaisuudessa köyhtymistä pelkäsi 43 %. Tulevaisuuden köyhtymisen syihin liittyvissä avovastauksissa nousi esille työttömyyden uhka ja työsaannin näköalattomuus. Myös hintojen nousu ja hallituksen toimet sanoitettiin vastauksiin. Kyselyssä vastaajilla oli mahdollista valita viisi vaihtoehtoa erilaisista aiheista, mihin köyhyys vastaajien mielestä vaikuttaa. 67 % vastaajista arvioi köyhyyden vaikuttavan ruoan ja välttämättömyystarvikkeiden hankintaan.

Avovastauksissa useimmat vastaajat kokivat köyhyyden vaikuttavan elämänlaatuun ja sen osa-alueisiin hyvin laaja-alaisesti, rajoittaen merkittävästi omia toimintamahdollisuuksia sekä aiheuttaen huolta lasten hyvinvoinnista.

Maakunnallinen ja kaupunkitason verkostotyö lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi

Kouvola on vahvasti mukana maakunnallisessa LAPE-työssä. LAPE-työllä tarkoitetaan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE) mukaista työtä. Ohjelma tähtää lasten, nuorten ja perheiden palveluiden kehittämiseen ja parantamiseen eri tasoilla kuten perhekeskusten ja varhaisen tuen palveluiden avulla. LAPE-työ on monialaista ja moniammatillista työtä, johon Kymenlaaksossa osallistuvat mm. Kymenlaakson kunnat, hyvinvointialue, poliisi, järjestöt ja muut palveluiden tuottajat. LAPE-työ on jatkuvaa kehittämistyötä, jossa pyritään vastaamaan lapsiperheiden muuttuviin tarpeisiin ja parantamaan palveluiden laatua ja saatavuutta.

Kouvolassa työskennellään myös kaupunkitasolla sekä perhekeskusalueittain vahvasti verkostoituneesti lasten ja nuorten

hyvinvoinnin edistämiseksi. Kaupunkitason KAVERI –verkostossa on laajasti edustettuna kaupungin omat toimijat, hyvinvointialue, poliisi sekä kaupungissa toimivat järjestöt ja seurakunta. Verkostossa nostetaan esiin alueellisia ilmiöitä ja tartutaan niihin pyrkien yhteistyössä löytämään tukea ja ratkaisuja haastavissa tilanteissa. Aluetason verkostot toteuttavat kunkin perhekeskusalueen tarpeista lähtöisin olevia tukitoimia. Yhtenä yhteisenä tavoitteena on vanhemmuuden tukeminen.

Sekä maakunnallinen LAPE-verkosto että kaupunkitason KAVERI-verkosto kokoontuvat kerran kuukaudessa. Työskentely on suunnitelmallista ja tavoitteellista. Sovitut toimenpiteet ovat työkaluja, joilla lisätään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia strategisten tavoitteiden mukaisesti. Verkostoyhteistyöhön voidaan nostaa aiheita ja ilmiöitä, joihin lähdetään yhteistyöllä hakemaan ratkaisuja. Mm. valtuustoaloitteessa esille nostettu lapsiperheköyhyys voi olla tällainen aihe.

Kouvolan kaupungin palvelut

Lapsiperheillä on subjektiivinen oikeus varhaiskasvatuspalveluihin. Kaikilla lapsilla on yhtäläinen oikeus varhaiskasvatukseen. Esimerkiksi työttömänä olevan vanhemman lapsi on oikeutettu kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on mm. varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö sekä toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä. Nämä tavoitteet luovat mahdollisuuden tasa-arvoiseen kasvuympäristöön riippumatta perheen taloudellisesta tilanteesta. Varhaiskasvatus on maksullinen palvelu ja maksu määräytyy lapsen hoitoajan, perheen koon ja huoltajien tulojen perusteella. Kouvolassa maksuttomien perheiden (tuloraja ei ylity) osuus on hieman yli puolet.

Kouvolassa on tarjolla myös kaikille avointa ja maksutonta avointa varhaiskasvatusta. Avoin varhaiskasvatus järjestää suunnitelmallista, tavoitteellista ja monipuolista sisä- ja ulkotoimintaa perheille eri puolilla Kouvolaa. Toiminta ei vaadi ennakkoilmoittautumista ja toimintaan osallistutaan yhdessä vanhemman, isovanhemman tai muun läheisen aikuisen kanssa. Lapsi saa mahdollisuuden leikkiä ja oppia yhdessä muiden lasten kanssa. Aikuisilla on mahdollisuus kohdata toisiaan, saada vertaistukea, tukea vanhemmuuteensa sekä palveluohjausta.

Kouvolan kaupunki on usean vuoden ajan järjestänyt lapsille ja perheille maksuttomia harrastuksia niin omana toimintanaan kuin yhteistyössä esimerkiksi Kymenlaakson Liikunta ry:n kanssa. Perusopetuksessa järjestettäville maksuttomille harrastetunneille osallistui lukuvuoden 2024-2025 aikana viikoittain lähes 1000 lasta ja nuorta. Ryhmiä oli

lähes 80. Perusopetuksessa kouluilla on mahdollisuus toteuttaa lisäksi lapsille ja nuorille maksutonta kerhotoimintaa.

Nuorisopalvelut tarjoaa monenlaista maksutonta tukea ja toimintaa nuorille. Nuorisotilatoimintaa on jokaisella perhekeskusalueella. Nuorille järjestetään maksuttomia tapahtumia. Erityisnuorisotyön palvelut ovat saatavissa kaikille nuorille. Lisäksi Nuorisopalvelut järjestää leirejä sekä retkiä, joissa on pieni osallistumispaksu. Nuorisojärjestöavustukset mahdollistavat järjestöjen toimintaa kaupungin eri alueilla. Muutamilla nuorisotiloilla on kokeiltu hävikkiruuan tarjoamista koulupäivien jälkeen. Tulevana syksynä 2025 jokaisella nuorisotilalla tullaan tarjoamaan hävikkiruokaa ja nuorille mahdollisuus ruokailla koulupäivän jälkeen.

Lisäksi esi- ja perusopetuksen hyvinvointioppimisen suunnitelman avulla lapsia ja nuoria tuetaan osallisuudessa, itsetuntemuksessa, itsemääräämisoikeudessa sekä erilaisissa hyvinvointiin vaikuttavissa asioissa ja taidoissa varhaiskasvatuksen esiopetuksessa, kaikissa perusopetuksen kouluissa sekä toisella asteella lapsen ja nuorten ikätason mukaisesti. Toiminnan keskiössä ovat huoltajien osallisuus ja yhteistyö heidän kanssaan. Koulujen opetushenkilöstön sekä opiskeluhuollon henkilöstön lisäksi hyvinvointitutorit ja koulunuorisotyöntekijät ovat vahvoissa rooleissa hyvinvointioppimisen suunnitelman toteuttamisessa kouluissa. Huoltajatapaamisissa perheitä voidaan ohjata heitä tukevien palveluiden pariin.

Kouvolassa on aloitettu asumisneuvonta vuoden 2025 alusta. Uuden palvelun avulla tuetaan erityisesti heikommassa asemassa olevia, ehkäistään asunnon menettämisen uhkaa ja vahvistetaan asukkaiden mahdollisuuksia selviytyä arjen haasteista. Asumisneuvojat auttavat esimerkiksi vuokranmaksuun tai talouteen liittyvissä ongelmissa, tukien ja etuuksien hakemisessa, uuden asunnon etsimisessä sekä erilaisissa asumisen häiriötilanteissa. Palvelu on ilmainen ja tukee osaltaan taloudellisesti haastavissa tilanteissa olevia perheitä.

Kouvolan kaupungin poikkihallinnollinen rakenne ja maakunnallinen yhteistyö

Kouvolassa toimii poikkihallinnollinen hyvinvoinnin- ja osallisuuden työryhmä, joka kokoontuu joka toinen kuukausi. Työryhmän aiheet teemoitetaan ja jokaisessa kokouksessa käsitellään 1-3 eri aihetta. Eri aihealueisiin sovitaan jatkotyöt ja niitä seurataan.

Hyvinvoinnin- ja osallisuuden ohjausryhmä koostuu eri palveluiden päälliköistä/johtajista tai toimialajohtajista. Se kokoontuu 2-3 kertaa vuodessa. Siellä käydään linjauskeskustelut ja tehdään yhteisiä valintoja tulevaisuuteen.

Lain sosiaali- ja terveystalouden järjestämisestä 6 §:n mukaan kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain. Lisäksi kunnassa on valmisteltava valtuustolle

valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma edellä mainituista asioista. Kunnan on toimitettava hyvinvointikertomus ja -suunnitelma hyvinvointialueelle ja julkaistava se julkisessa tietoverkossa. Kouvolan laajassa hyvinvointikertomuksessa 2021–2025 tavoitteeksi oli asetettu; terveellisten elintapojen ja kulttuurisen hyvinvoinnin edistäminen, osallisuuden vahvistaminen, työllisyyden parantaminen ja arjen turvallisuus.

Lisäksi oli korostettu maakunnallisen yhteistyön merkitystä. Vuosittaisessa raportoinnissa on huomioitu edellä mainitut tavoitteet ja avattu indikaattorien muodossa tavoitteiden toteutumista. Kertomuksessa on raportoitu keskeiset kohdat seuraavista kaupunkistrategiaa toteuttavista ohjelmista; Osallisuussuunnitelma 2021-2025 (hyväksytty kv 15.11.2021), Kouvolan kaupungin palvelujen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2022-2025 (kv 17.10.2022) sekä Kaikkien Kouvola 2023-2025 (kv 4.9.2023). Myös Vammaispoliittisen ohjelman esteettömyyteen liittyvät toimenpiteet on raportoitu tässä vuosiraportissa.

Maakunnallisesti on sitouduttu useampiin suunnitelmiin, jotka edistävät kuntalaisten hyvinvointia ja siten lapsiperheköyhyyden torjumista.

Aloitteen tekijöiden kommentit vastauksesta

Valtuustoaloitteeseen laadittu vastaus on annettu valtuustoaloitteiden käsittelyohjeen mukaisesti aloitteen tekijöille kommentoitavaksi ennen vastauksen päätöksentekoon saattamista. Kommentit on pyydetään lähettämään 30.7.2025 mennessä kirjaamoon. Laadittuun vastaukseen ei saapunut kommentteja määräaikaan mennessä.

Yhteenveto: valtuustoaloitteessa esitettyjen toimenpiteiden toteuttaminen ja siihen liittyvät perustelut sekä mahdolliset rajoitteet

Erillisen suunnitelman laatimista lapsiperheköyhyyden torjumiseksi ei nähdä tarpeellisena. Lapsiperheköyhyys huomioidaan laajassa maakunnallisessa hyvinvointikertomuksessa ja -suunnitelmassa ja maakunnallisessa lasten ja perheiden suunnitelmassa sekä muussa yhteisessä työssä sekä Kouvolan omissa suunnitelmissa.

Uusien yhteisten ratkaisujen löytämiseksi lapsiperheköyhyys, siihen puuttuminen ja ennaltaehkäisevä työ, on syytä aiheena ottaa esille olemassa olevassa verkostotyön kokonaisuudessa sekä maakunnallisessa LAPE-verkostotyössä että alueellisessa KAVERI-verkoston ja perhekeskusalueiden verkostotyössä.

Lisätietoja: varhaiskasvatuspäällikkö Tiina Kirvesniemi, puh. 020 615 7224, tiina.kirvesniemi(at)kouvola.fi, hyvinvointipäällikkö Sanna-Riitta Junnonen, puh. 020 615 7429, sanna-riitta.junnonen(at)kouvola.fi

Sivistysjohtajan ehdotus:

Kasvatus- ja opetuslautakunta päättää antaa valtuustoaloitteeseen yllä olevan vastauksen.

Kasvatus- ja opetuslautakunnan päätös:

Kasvatus- ja opetuslautakunta hyväksyi päätösehdotuksen.

Kasvatus- ja opetuslautakunta korostaa, että lapset ja nuoret on Kouvolan kaupungin strateginen kasvukärki, joka on lähtökohta kaikkien palvelujen järjestämisessä. Laajan verkostotyön tuloksena luodaan aktiivisesti matalan kynnyksen osallistumisen mahdollisuuksia Kouvolan eri lasten, nuorten ja perheiden palveluissa.

Erillisen suunnitelman laatimista lapsiperheköyhyyden torjumiseksi ei nähdä tarpeellisena. Lapsiperheköyhyys huomioidaan laajassa maakunnallisessa hyvinvointikertomuksessa ja -suunnitelmassa ja maakunnallisessa lasten ja perheiden suunnitelmassa sekä muussa yhteisessä työssä sekä Kouvolan omissa suunnitelmissa.

Uusien yhteisten ratkaisujen löytämiseksi lapsiperheköyhyys, siihen puuttuminen ja ennaltaehkäisevä työ, on syytä aiheena ottaa esille olemassa olevassa verkostotyön kokonaisuudessa sekä maakunnallisessa LAPE-verkostotyössä, että alueellisessa KAVERI-verkoston ja perhekeskusalueiden verkostotyössä.
